

El Museu d'Història de Catalunya rescata les modistes de l'anonimat i homenatja la seva feina amb l'exposició 'Moda i modistes. Col·lecció Antoni de Montpalau'

És la primera exposició dedicada a les modistes a Catalunya i Espanya i la primera vegada que es tracta el tema al món dels museus.

La mostra es pot visitar des d'avui i fins al 13 d'octubre a la primera planta del Museu d'Història de Catalunya.

Al segle XX la moda va ser una indústria revolucionària en molts sentits. I a Catalunya, entre d'altres, va ser una plataforma d'emancipació femenina laboral, empresarial i creativa. Les modistes, un ofici que requeria coneixements, destresa i dedicació, van ser un dels motors de la indústria, el comerç i les noves tendències. Van ser les principals clientes de la indústria tèxtil, perquè compraven, o recomanaven comprar, metres i metres de roba per a la clientela. A la vegada, a més d'afavorir el comerç, generaven ingressos a les grans cases de costura en comprar-los patrons i glassetes, als tallers de brodats i de prisats, a les merceries; eren consumidores de revistes, generaven llocs de treball, malgrat que no sempre fossin gaire ben pagats, i anaven transmetent l'ofici d'unes a altres fins a arribar a l'actualitat.

Exposició 'Moda i modistes' al Museu d'Història de Catalunya © Museu d'Història de Catalunya (Pepo Segura)

A l'exposició *Moda i Modistes* es poden veure 125 vestits que permeten fer una retrospectiva a la moda femenina del segle passat però aquesta no és només una exposició d'indumentària. És una mostra que ens parla de la dedicació i de l'esforç d'una feina exercida amb il·lusió i des de l'anonimat que vol posar en valor l'ofici de modista i restituir les dones que van exercir-lo dins la història com a protagonistes

perquè elles van convertir els seus vestits i creacions en un document històric, un testimoni de la societat del segle XX.

La invisibilitat i l'absència de les dones a la Història ha estat una constant al llarg dels anys. Per aquest motiu ens cal reinterpretar, de manera crítica i constructiva, els models socials que ens han sigut donats. Els museus, conscients del nostre compromís social, volem ser espais de transmissió de valors, de debat i de reflexió, i aquesta exposició és un immillorable instrument per fer-ho recuperant, en aquesta ocasió, la memòria col·lectiva a partir de la memòria de les modistes, que ens ho expliquen en primera persona a través d'audiovisuals i a través de les seves creacions.

Les modistes al segle XX

Contràriament al que podria semblar, la modisteria no ha estat sempre una tasca de dones. Fins a finals del segle XVIII l'ofici de fer vestits estava reservat als sastres, i les dones a penes hi tenien entrada si no era per via familiar i com a col·laboradores, sense cap mena de contracte laboral ni reconeixement. 'Amb la revolució industrial (...), el nombre de dones dedicades a la modisteria augmentà exponencialment i els anys del tombant del segle XIX al XX foren renovadors per a aquest col·lectiu. Els aires feministes que arribaven a través de la frontera amb França i el plantejament d'unes primeres evidències d'emancipació femenina alçaren la figura de la dona treballadora com una icona, i entre elles la de la modista.' -explica la Dra. Laura Casal-Vals a l'article "De sastres a modistes: la implantació de la figura de la modista".

© AFCEC ca. 1920 taller de modista Canet Carles Fargas i Bonell

D'aquesta manera, al darrer terç del segle XIX i la primera la meitat del XX la feina de modista va esdevenir una de les principals formes d'inserció de la dona al món laboral, més enllà del treball a la fàbrica. Es va estendre amb facilitat perquè per aprendre l'ofici no calia anar necessàriament a cap escola i perquè aquest aprenentatge ofería la

possibilitat d'establir-se per compte propi amb una certa facilitat. Les modistes van ser un col·lectiu molt variat que sovint va estar al marge dels gremis i les organitzacions obreres, atès que tant podien treballar en un petit taller propi com en el d'una modista establerta, en una casa d'alta costura, des de casa per compte d'altres, o bé anar a cosir en domicilis particulars.

© Arxiu Històric de Sabadell

L'expansió de l'ofici va provocar el sorgiment d'iniciatives, en general de caire conservador i catòlic, per tal de protegir les treballadores del sector. L'any 1907 va aparèixer la revista *Feminal*, fundada i dirigida per Carme Karr i que estava dedicada la vindicació del paper de la dona en l'àmbit artístic i cultural, sense deixar de banda, però, el món de les labors casolanes i la moda. L'any 1909 es fundava el Sindicat Barceloní de l'Agulla, la primera organització dedicada a vetllar pels interessos de les treballadores del ram de la modisteria. I l'any 1910 l'escriptora i activista Dolors Monserdà –de qui enguany se celebra el centenari de la seva mort- fundava el Patronat de les Obreres de l'Agulla, que oferia a les seves associades assessorament laboral, assistència mèdica gratuïta, una borsa de treball, facilitats en l'obtenció de materials per a la modisteria, teixits, patrons, ornaments de passamaneria, etc. La mateixa Monserdà va publicar *Maria Glòria* (1917), que tractava específicament sobre l'explotació a què estaven sotmeses les treballadores de l'agulla.

“Un dels fet clau per la professionalització de la modisteria fou la consolidació d'una formació específica, regulada, que permetés a les modistes accedir a uns coneixements complets, deslligats de la formació al taller, i al reconeixement social de la seva tasca” -explica la Dra. Laura Casal-Vals. Al segle XX, hi havia tres camins per aprendre l'ofici de modista: l'aprenentatge en un taller, els sistemes de tall i confecció i les acadèmies. El primer era el mètode més apreciat, habitual i accessible en el món de la costura. I el segon permetia que qualsevol pogués aprendre l'ofici, fins i tot de manera gairebé autodidacta. Un dels primers sistemes que va aparèixer a Catalunya fou el de la Carme Ruiz i Alà l'any 1877 i, de tots, el que va tenir més èxit va ser el Sistema Martí. Publicat per primera vegada l'any 1890, va acabar fundant un institut on

s'ensenyava el seu mètode amb sucursals arreu de Catalunya i que encara avui existeix.

Les modistes eren més seguidores que no pas creadores i per aquets motiu les glassetes eren una eina molt important en la seva feina. Eren el punt de partida d'un vestit, en marcaven la forma i el tall, eren de cotó cru i tenien anotacions bàsiques per a la realització de la peça definitiva. A l'exposició se'n pot veure una bona representació. © Museu d'Història de Catalunya (Pepo Segura)

Les cases d'alta costura de París, Milà o també de Barcelona, amb les seves desfilades, dictaven les tendències, s'inventaven models i tenien una producció reduïda i elitista. Eren la font d'inspiració de les modistes junt amb el cinema, les revistes i els actes socials als quals la gent anava ben vestida. Les capitals de província i de comarca i les grans ciutats fabrils van aglutinar un gran nombre de modistes, però també cada ciutat petita i cada poble tenia les seves, amb una clientela molt fidel. En l'escalat de l'ofici hi havia moltes categories –aprenenta, mitja oficiala, oficiala i encarregada- però des de la portera que sovint també feia de modista fins a les modistes de renom n'hi havia de tot tipus: les que treballaven per a altres, les que anaven a cosir a domicili, les que tenien un cert nom però que no etiquetaven i les que, amb l'orgull de la feina ben feta, posaven el seu nom en cada peça.

Fins que el *prêt-à-porter* no es va expandir d'una manera generalitzada feien falta moltes modistes per confeccionar roba per a les diferents classes socials, des de l'alta burgesia fins a la menestralia i la classe treballadora. Però cap als anys 60 i 70 el baix cost de la confecció *prêt-à-porter* fa que proliferin les *boutiques*, i va acabar arraconant les modistes.

Malgrat que als nostres dies l'àmbit de la professió és molt més reduït, el seu llegat continua ben viu. Actualment, a més de continuar fent adaptacions de roba i vores per a botigues i particulars, a una escala més gran, treballen per a tallers de confecció de tot el territori i realitzen patronatges i prototips per a empreses grans que després fabriquen a fora. També han sorgit joves creadores i creadors, establerts pel seu compte, que fan una producció voluntàriament artesanal i limitada, que es contraposa a la producció industrial a gran escala.

La Col·lecció Antoni de Montpalau

Aquesta exposició és fruit de la col·laboració entre el Museu d'Història de Catalunya i la Fundació Antoni de Montpalau, creada l'any 2004 a Sabadell amb l'ànim de recopilar, estudiar i donar a conèixer els teixits i a la moda del segle XX fins l'actualitat. En l'actualitat, la col·lecció aplega al seu fons a prop de catorze mil peces de vestir, tant d'alta costura com de prêt-à-porter, català i també internacional, així com un destacat i nombrós conjunt de modisteria, sastreria masculina, glassetes, patrons, dibuixos, models i complements, mostraris, teixits en peça i en metratge, fotografies i documentació que fan que sigui considerada una de les més importants d'Espanya.

Activitats complementàries

El Museu organitza diverses activitats complementàries a l'exposició per tal de donar a conèixer la moda i l'ofici de les modistes del segle XX:

- Visites guiades cada dissabte a les 12h
- Visites dinamitzades per a famílies a els dies 12, 19 i 26 de maig, 2 de juny, 29 de setembre, 6 i 13 d'octubre a les 11h.
- Dos itineraris per la ciutat per conèixer l'ahir i l'avui de la moda a Barcelona: El Passeig de Gràcia, l'aparador del segle XX. De Furest a Santa Eulàlia (18 de maig) i Gràcia, el disseny de moda emergent (1 de juny).
- El taller 'Pensem una peça de modisteria', de confecció d'una peça de roba els dies 30 de maig i 13 de juny
- Una tertúlia-cafè sobre la indústria tèxtil i les alternatives ètiques i sostenibles el 2 d'octubre

Informació de visita

- Dates: del 3 de maig al 13 d'octubre de 2019
- Horari: de dimarts a dissabte, de 10 a 19h, dimecres de 10 a 20h i diumenges i festius (24 de juny, 15 d'agost i 11 de setembre), de 10 a 14.30h
- Preu: 4€ (entrada gratuïta el primer diumenge de mes, 18 de maig, 11 i 24 de setembre)